

Luchtkunstenars bij valavond: gratis show voor het hele gezin

Bericht uitgegeven door Natuurpunt Studie op donderdag 20 november 2014

Heb jij ze al gezien, een zwarte dansende wolk bij valavond? Het zijn groepen Spreeuwen of Kauwen die hier de winter doorbrengen. Natuurpunt nodigt je uit om mee te genieten van hun volgende liveshow.

De winter is het seizoen waarin vele vogelsoorten samentroepen. Samenleven geeft meer zekerheden: ze vinden makkelijker voedsel en het is vooral veel veiliger. Sommige soorten staan erom bekend dat ze letterlijk samentroepen in de lucht. Van tientallen kilometers ver stromen de groepjes toe en de bende wordt ontzettend groot. Ontelbaar. Geen pest, maar een strategie. Voor het slapengaan strekken ze puur voor de lol hun vleugels. Het resultaat: luchtkunst in betoverend natuurlicht.

Dansende wolken

Spreeuwen spannen de kroon. Hun slaapplekken kunnen vele duizenden vogels herbergen. Woon je eronder, dan zal je het geweten hebben: de groepsbeestjes zijn erg sociaal en dus ook behoorlijk vocaal. Ze communiceren voortdurend. Eén kreet is voldoende om de hele groep te alarmeren.



Bij valavond troepen duizenden vogels samen om hun vleugels te strekken met een prachtig luchtspektakel tot gevolg (Foto: Shutterstock)

De avondlijke tuimelvuchten van Spreeuwen, maar ook van Kauwen, compenseren voor de meeste mensen wel het kabaal dat ze bij hebben. Tijdens de buitelvuchten rekken de spreeuwenwolken uit om dan weer als een harmonica dicht te klappen. Hoe dat in zijn werk gaat is simpel: vogels hebben een vaste vliegsnelheid. Diegene die in het centrum van de draaicirkel vliegen, maken die beweging uiteraard veel sneller dan diegene die ver aan de buitenzijde vliegen, de groep rekt dan uit in de hoogte of de lengte. Ze doen dat haast synchroon; ze 'zien' niet alleen veel sneller dan de mens, ze reageren ook op de luchtstromingen die ze in groep creëren.

De winter doorkomen

Overleven is in de winter moeilijk voor vogels, en samen gaat het nu eenmaal beter. Wie goed voedsel kan zoeken, toont de anderen hoe het moet. Van vele kilometers afstand zien andere soortgenoten dat het er aangenaam vertoeven is. Dat is anders dan in de zomer. Dan is voedsel veel meer voorradig. Maar de dagen zijn ook langer, er is dus meer tijd om aan te vetten. Bovendien is er dan het broedseizoen. Wanneer er gebroed wordt, is er geen tijd meer om sociaal te zijn. Het eigen nest gaat voor.



Spreeuwenwolken zie je enkel in de winter. 's Zomers heeft het eigen nest voorrang en is er geen tijd voor sociaal gedrag (Foto: Paul Matthys)

Vormen ze dan geen pest?

Een overpopulatie of pest komt in de natuur slechts uitzonderlijk voor, want de meeste soorten stabiliseren snel. Ze vinden als het ware het evenwichtspunt, de druk die het milieu aankan. We spreken pas over een overpopulatie wanneer de populatie dermate groot is, dat de natuurlijke voedselvoorziening de druk op de voedselketen niet meer aankan. Het gevolg is dan dat de populatie inklappt of zelfs crasht. Een mooi voorbeeld is de Aalscholver, die dankbaar gebruik maakte van de verbetering van de waterkwaliteit en het herstel van de vispopulaties. Ze namen toe tot ze over de limiet gingen, en nemen nu terug geleidelijk af tot het juiste evenwichtspunt.

Bij Kauwen en Spreeuwen is dat niet anders. Beide soorten passen zich gemakkelijk aan naargelang de beschikbare voedselbronnen, we noemen hen daarom generalisten. Hun winterslaapplaatsen zijn overigens geen goede graadmeter voor de broedpopulatie in ons land. In de winter krijgen onze eigen Spreeuwen en Kauwen immers bezoek van noordelijke soortgenoten, die ginds moesten wijken voor de strenge winter.

De spreeuw gaat zelfs door zeer moeilijke tijden. Ondanks het feit dat de zware vervolging van deze soort uit de jaren '70 en '80 achter de rug is, heeft ze zwaar te lijden onder de afname van het aantal broedplaatsen en het gebruik van zware pesticiden. In Europa werd tussen 1980 en 2011 een algemene afname vastgesteld. Die wordt op Europese schaal geraamd op 10% per decennia of binnen drie spreeuwengeneraties.



De hoge aantallen spreeuwen die je nu ziet zijn geen graadmeter voor de populatie. Er komen nu heel wat vogels uit noordelijkere streken in ons land overwinteren (Foto: Paul Matthys)

Luchtkunst in jouw streek

Vrijwel iedere gemeente heeft hier of daar wel een bosje dat dienst doet als kauwenslaapplaats. Neem er zeker eens plaats om te genieten van de luchtshow bij valavond. Maar spreeuwen zijn nog indrukwekkender. Ook zij maken jaarlijks gebruik van dezelfde slaapplekken. In de meeste gevallen situeren die zich in grote rietvelden. Riet is buigzaam en dus veilig: marters, katten of vossen kunnen er niet bij zonder dat de vogels beweging in het riet voelen. De kans dat een predator zo'n enorme bende ongezien kan benaderen is overigens nihil.

In Vlaanderen worden verschillende slaapplekken alweer druk bezocht, de ene al groter dan de andere. Natuurpunt nodigt je uit om een gratis liveshow te gaan bewonderen in je buurt. Hieronder geven we een overzicht van enkele al bekende plaatsen gespreid over Vlaanderen. Ga eens een kijkje nemen en geniet van het prachtige luchtspektakel.

- West-Vlaanderen: [Provinciedomein Raversijde](#) (100.000 ex.)
- West-Vlaanderen: Jan Ypermanziekenhuis in Ieper (5000 ex.)
- Oost-Vlaanderen: Papelenvijver Petegem-Leie (800 ex.)
- Antwerpen: Arendonk- Rode Del (4100 ex.)
- Vlaams-Brabant: Het Vinne in Zoutleeuw (7000 tot 10.000 ex.)
- Limburg: Bree – de Luysen/Mariahof (4000 ex.)

Tekst: Gerald Driessens

Foto's: Paul Matthys

Film: Michael Deryckere

Zie ook:

- > [Spreeuwen en Boerenwaluwen slachtoffer van neonicotinoïden](#) (11-7-2014)
- > [Soortenrijke vloedmerken op het strand bedreigd](#) (3-7-2014)
- > [Verspreiding spreeuw maakt duikvlucht in Vlaamse tuinen](#) (27-2-2014)
- > [Groot dooiermos zot van Spreeuwen](#) (10-1-2013)
- > [Kauwenogen spreken boekdelen](#) (10-2-2014)
- > [Kauwen krijgen familiebezoek uit Scandinavië](#) (17-10-2013)
- > [Pamela Anderson verjaagt kraaien uit Limburgse boomgaarden](#) (27-8-2013)
- > [Niet stoken wanneer de Kauw komt](#) (30-7-2013)